

BĘDĘ ŚWIADKIEM

**PORADNIK DLA NASTOLATKÓW
UCZESTNICZĄCYCH W PROCEDURACH KARNYCH**

ISBN: 978-83-65675-00-2

Copyright © 2016 Fundacja Dajemy Dzieciom Się

Fundacja Dajemy Dzieciom Się
ul. Walecznych 59
03-926 Warszawa
www.fdss.pl

Broszura powstała na bazie inspiracji "Tell me more about Court. A book for young witness", NSPCC, 1998

Tekst: Jolanta Zmarzlik

Konsultacje: Monika Sajkowska, Łukasz Wojtasik, Monika Horna

Projekt graficzny: Ewa Brejnakowska-Jończyk

Redakcja: Maciej Czerwiński

Publikacja jest częścią projektu „Dajemy dzieciom się! - prawa dzieci w procedurach prawnych” realizowanego w ramach programu Obywatele dla Demokracji finansowanego z Funduszy EOG.

Publikacja została zrealizowana w ramach programu finansowanego ze środków Programu Daphne Unii Europejskiej. Nie wyraża ona opinii ani poglądów Unii Europejskiej.

Jeżeli trzymasz w ręku tę broszurę, to prawdopodobnie weźmiesz udział w procedurach karnych w charakterze świadka. Ta broszura pomoże Ci lepiej poradzić sobie z tym zadaniem.

DOWIESZ SIĘ Z NIEJ:

- na czym polega zadanie świadka
- z kim spotkasz się, będąc świadkiem
- jak wygląda Przyjazny Pokój Przestęchań
- co się dzieje w Przyjaznym Pokoju Przestęchań

Trochę się obawiasz? 😬 To rozumiem. Nikomu nie jest łatwo, kiedy robi coś po raz pierwszy. **Dasz radę!**

CO TO ZNACZY BYĆ ŚWIADKIEM ?

Świadkowie to osoby, które widziały coś ważnego lub wiedzą o czymś, co się zdarzyło. Ich rolą jest dokładnie opowiedzieć o tym sędziemu.

Świadek pełni bardzo ważną funkcję. ⚠️ Przekazuje informacje, które pomagają sędziemu sprawiedliwie ocenić postępowanie innych osób. Przekazywanie informacji przez świadka nazywa się składaniem zeznań. Dzieci i młodzież często występują w roli świadków przeróżnych zdarzeń.

Wszyscy ludzie czują się trochę zdenerwowani, 😬 kiedy zostają świadkami. Dorośli świadkowie muszą iść na salę rozpraw do sądu lub na policję, Ty dostaniesz zaproszenie do Przyjaznego Pokoju Przestłuchań. Taki pokój może się znajdować w różnych miejscach i budynkach. Najczęściej jednak znajduje się w gmachu sądu, z dala od sal rozpraw i innych urzędowych pomieszczeń. 😊

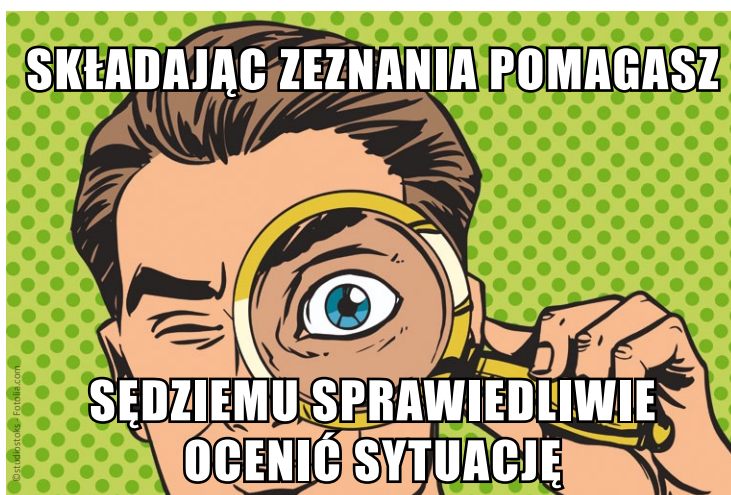

DLACZEGO ŚWIADKOWIE SKŁADAJĄ ZEZNANIA ?

Niektóre zachowania wobec innych osób są niezgodnie z przepisami prawa. Zbiór przepisów opisujących zachowania zakazane prawem nazywa się **kodeksem karnym**.

Jeżeli ktoś łamie prawo, mówimy, że popętnił przestępstwo. 😞 Ludzie, którzy nie szanują przepisów i łamią prawo, mogą zostać ukarani przez sąd.

Aby sędzia mógł sprawiedliwie ocenić osoby podejrzane o złamanie prawa, musi mieć jak najwięcej informacji dotyczących tego zdarzenia. Dlatego też musi spotkać się ze świadkami tych zdarzeń i osobiście ich wysłuchać. 🗣️

Jeżeli jesteś świadkiem jakiegoś zakazanego prawem zdarzenia i nawet jeśli wiedzą już o tym od Ciebie rodzice, psycholog lub inna osoba, to sędzia i tak będzie chciał Cię poznać i **osobiście z Tobą porozmawiać**.

PRZYJAZNY POKÓJ PRZESŁUCHAŃ

Przyjazny Pokój Przesłuchań jest miejscem stworzonym specjalnie dla dzieci i nastolatków występujących w roli świadków. Zwykle jest niezbyt duży, o jasnych ścianach i z miękkim dywanem na podłodze. Każdy znajdzie tam dla siebie wygodny stolik, krzesło dopasowane do wzrostu, przytulny fotel lub sofę.

Pewnie znajdziesz w nim coś do picia i chusteczki. Jeżeli nie, to zawsze możesz o to poprosić. Są tam też sprzęty i urządzenia, które będą pomocne w sprawnym przebiegu Twojego spotkania z sędzią, jak kamery i mikrofony. Służą one do tego, aby nagrać Twoją rozmowę z sędzią po to, aby mogli ją zobaczyć prokurator i obrońca oskarżonego.

Zanim otworzą się drzwi do pokoju przesłuchań i wejdiesz do środka, pewnie poczekaś chwilę w poczekalni. Prawdopodobnie znajdziesz tam jakieś czasopisma, które pomogą oderwać myśli od czekającego Cię zadania. Możesz też zająć się słuchaniem 🎧 ulubionej muzyki ze swojego telefonu. 🎵 Warto przygotować sobie coś, co lubisz. W poczekalni lub gdzieś w pobliżu zazwyczaj znajduje się toaleta.

W pokoju przesłuchań będą z Tobą tylko sędzia i psycholog. Twój rodzic, opiekunowie, prokurator, obrońca oskarżonego będą przebywali w innym pomieszczeniu i obserwowali przesłuchanie na ekranie monitora.

PAMIĘTAJ:

Osoba, która jest oskarżona o to, że złamała prawo, nie może być obecna ani w pokoju przesłuchań razem z Tobą, ani w poczekalni, ani w pokoju obok. Nie musisz się obawiać, że ją spotkasz podczas wizyty w Przyjaznym Pokoju Przesłuchań.

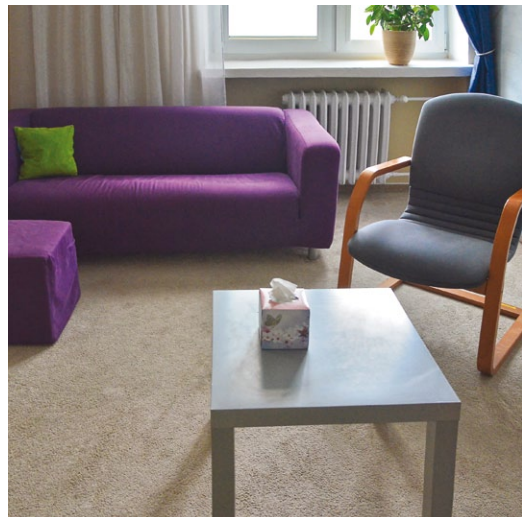
Nagrane przesłuchanie może być wykorzystane tylko w sądzie. Nie zostaniesz niespodziewanie bohaterem jakiegoś programu w telewizji czy internecie. 😊

Czasami w pokoju przesłuchań znajduje się lustro, zwane **lustrem weneckim**, przez które z drugiego pokoju widać, co dzieje się w pomieszczeniu, w którym jesteś. Jeżeli w pokoju jest takie lustro, to znaczy, że w pokoju obok przebywają **prokurator, obrońca oskarżonego** i obserwują przesłuchanie. 🙁 Nie ma się czym przejmować, ale dobrze o tym wiedzieć.

Gdy będziesz rozmawiać z sędzią nie zdziw się, gdy w jego uchu zobaczysz małą **słuchaweczkę**. obrońca oskarżonego i prokurator też mogą zadawać Ci pytania. Żeby nie robić zamieszania, nie zadają Ci pytań bezpośrednio, tylko sędzia słyszy je w słuchawce i powtarza je Tobie.

Przyjazny Pokój Przesłuchań nie jest pilnie strzeżoną twierdzą. 🚫 Zanim wejdiesz tam jako świadek, możesz wcześniej **przyjść i go obejrzeć**. Wszyscy czujemy się lepiej, gdy znajdujemy się w miejscu, które znamy. 😊

KOGO SPOTKAM W PRZYJAZNYM POKOJU PRZESŁUCHAŃ ?

Jak już wiesz, w pokoju przesłuchań spotkasz **sędziego i psychologa**.

Sędzia może być mężczyzną albo kobietą. Nie będzie miał togi ani łańcucha na szyi. Do sędziego możesz się zwracać „panie sędzio” lub „pani sędzio” albo zwyczajnie, jak do innych dorosłych – „proszę pana” lub „proszę pani”.

Sędzia będzie Ci zadawał dużo pytań, czasem może sobie zapisywać jakieś ważne informacje. 📄

Psycholog to osoba, która towarzyszy sędziemu, gdy ten przesłuchuje dziecko lub nastolatka. Też może być mężczyzną lub kobietą.

Psycholog będzie obecny podczas przesłuchania po to, aby dawać Ci poczucie bezpieczeństwa. Pomoże Ci zrozumieć pytania sędziego, jeśli są zbyt trudne. Sam również może zadawać Ci pytania. ❓

Psycholog porozmawia z Tobą zanim jeszcze rozpoczniesz składanie zeznań. Możesz wtedy zadać mu pytania, podzielić się swoimi wątpliwościami, poinformować, że źle się czujesz, 😞 że się denerwujesz 😞 lub że coś ważnego wydarzyło się przed samym przesłuchaniem (np., że ktoś chciał Cię nastraszyć, namówić do mówienia nieprawdy albo przemilczenia czegoś).

Rolą psychologa jest pomóc Ci uporać się z wszelkimi trudnościami. Jeżeli źle się poczujesz, czegoś nie zrozumiesz albo zechcesz skorzystać z toalety, nie wahaj się powiedzieć o tym psychologowi. 😊

Już wiesz, że przesłuchanie mogą obserwować **prokurator i obrońca oskarżonego** o popełnienie przestępstwa. Mogą też zadawać Ci pytania.

Zadaniem **prokuratora** jest zebranie wszystkich dowodów i ewentualne oskarżenie przed sądem osoby, która mogła popełnić przestępstwo.

Obrońca oskarżonego to osoba, która stara się przekonać sędziego i prokuratora, że oskarżony nie popełnił przestępstwa. Każda osoba oskarżona o popełnienie przestępstwa ma prawo do pomocy obrońcy.

Czasami, jeśli osobą oskarżoną o popełnienie przestępstwa jest Twój rodzic, razem z prokuratorem i obrońcą w osobnym pokoju może przebywać osoba nazywana **kuratorem procesowym**. Kurator procesowy uczestniczy w Twoim przesłuchaniu i w sprawach toczących się na sali sądowej, a jego zadaniem jest dopilnowanie, 👁️ aby wszystkie Twoje prawa w trakcie procedury prawnej były przestrzegane.

Prawo przewiduje również, że w Przyjaznym Pokoju Przesłuchań może przebywać **osoba, którą Ty wskażesz** jako osobę towarzyszącą.

TWOJE PRAWA I OBOWIĄZKI !

OBOWIĄZKI ŚWIADKA

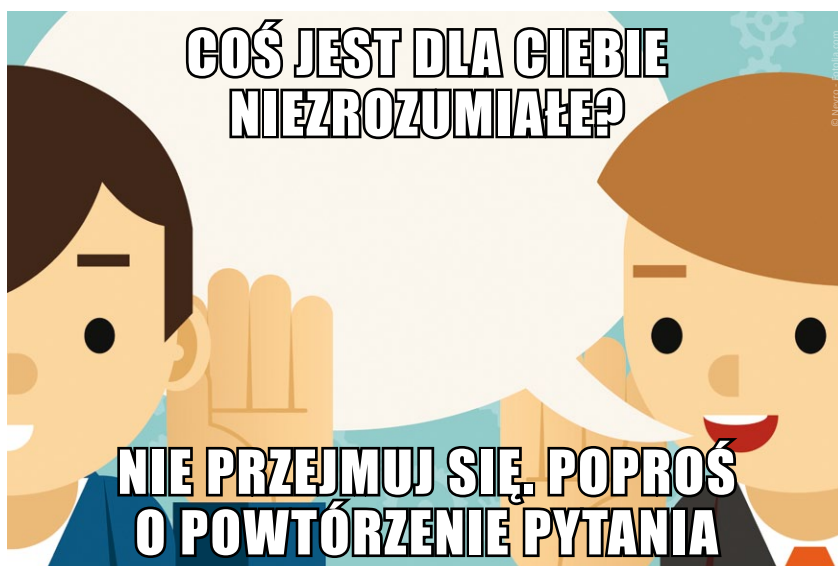
Pewnie zastanawiasz się czasem, czy w ogóle musisz być świadkiem i składać zeznania, kolejny raz powtarzać to, co już wiedzą rodzice, psycholog lub jakaś inna osoba. ?

Odpowiedź jest jedna: TAK. Taki obowiązek nakłada na Ciebie prawo § i nie możesz tego zmienić. !

Uczestnicząc w składaniu zeznań musisz dostosować się do kilku ważnych zasad:

➔ SŁUCHAJ UWAŻNIE

Słuchanie to podstawa. Jeśli, mimo wszystko, czegoś nie zrozumiesz, powiedz o tym, a sędzia zada Ci pytanie w inny, bardziej zrozumiały sposób.

CIERPLIWIE ODPOWIADAJ NA PYTANIA

Mów tak wyraźnie, jak potrafisz. Oczywiście masz prawo się przejęzyczyć lub zaciąć, może Ci zadrzeć głos. Nie przejmuj się, to się zdarza wszystkim. Pamiętaj, że składanie zeznań przed sędzią to nie występ na szkolnej akademii. Mówisz jak umiesz i tyle. ✓

Kiedy sędzia Cię nie zrozumie lub nie dosłyszysz, **poprosi Cię o powtórzenie.** Dla sędziego jest bardzo ważne, żeby dobrze zrozumieć i zapamiętać to, co mówisz. 🗣️

Niektóre pytania mogą Cię zdenerwować lub wprowadzić w zakłopotanie. 😞 To zrozumiałe. Nikt nie lubi opowiadać nieznanym o osobistych sprawach. Możesz używać wszystkich słów, jakie przyjdą Ci do głowy. Nawet tych, które wydają Ci się niestosowne lub dziecinne. Najważniejsze jest to, żeby **opowiedzieć sędziemu wszystko, co wiesz.**

Musisz także ujawnić sędziemu zdarzenia, które są otoczone tajemnicą, szczególnie wtedy, kiedy ktoś próbował Cię zmusić do tego, żeby z nikim się nimi nie dzielić – straszył Cię, groził, szantażował. To normalne, że ludzie **dzielą się z sędzią tajemnicami**. Wiedza o wszystkich, nawet najbardziej przykrych, sprawach pomoże mu sprawiedliwie ocenić wydarzenia.

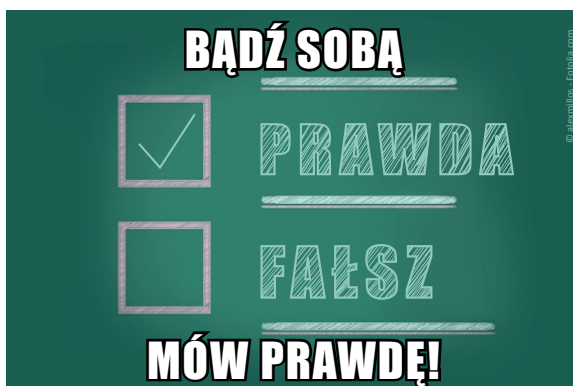
Nie ucz się swoich opowieści na pamięć i nie słuchaj, gdy ktoś Ci mówi, co i jak masz odpowiadać na pytania. Opowiadaj sędziemu własnymi słowami o tym, co się wydarzyło.

Ktoś może zadać Ci jeszcze raz to samo pytanie. To nie znaczy, że Twoja odpowiedź była niedobra. Sędziowie, mają taki zwyczaj, że pytają po kilka razy. Widocznie to pomaga im lepiej zrozumieć, co się zdarzyło.

MÓW PRAWDĘ

Zasada mówienia prawdy wydaje się oczywista, ale ma różne pułapki. Czasami można jakiś fakt źle interpretować, coś przeoczyć czy pomylić. Jeżeli się zorientujesz, że coś Ci się pomyliło albo o czymś ważnym sobie przypomnisz, to po prostu o tym powiedz.

Kłamstwem jest mówienie, że coś na pewno się wydarzyło, chociaż nie wiesz, czy tak było naprawdę. Kłamiesz również wtedy, kiedy mówisz, że coś się nie wydarzyło, choć tak naprawdę wiesz, że dane wydarzenie miało miejsce.

Nawet wtedy, gdy obawiasz się, 😬 że Twoja odpowiedź może sprawić komuś przykrość i chcesz skłamać w szlachetnym celu, musisz twardo trzymać się prawdy. ✅ Podczas przesłuchania nawet szlachetne cele nie usprawiedliwiają kłamstwa.

PAMIĘTAJ!
Mówienie prawdy jest Twoim najważniejszym obowiązkiem. Kłamstwem można kogoś bardzo skrzywdzić.

PRAWA ŚWIADKA

Znasz już swoje obowiązki, ale pamiętaj, że jako świadek masz też **ważne prawa.**

PRAWO DO JEDNORAZOWEGO PRZESŁUCHANIA W PRZYJAZNYM POKOJU PRZESŁUCHAŃ

Prawo chroni dzieci i nastolatków przed wielokrotnym opowiadaniem o trudnych, często przykrych zdarzeniach. Dodatkowo Twoje przesłuchanie musi odbyć się w specjalnie do tego przystosowanym pokoju i musi być nagrane.

Wyjątkowo może się jednak zdarzyć, że pojawią się jakieś nowe informacje i sędzia będzie musiał poprosić Cię o jeszcze jedno spotkanie. Przeważnie tak się nie dzieje, ale dobrze wiedzieć, że może się tak zdarzyć mimo zasady, iż **przesłuchanie odbywa się tylko raz.** ❶

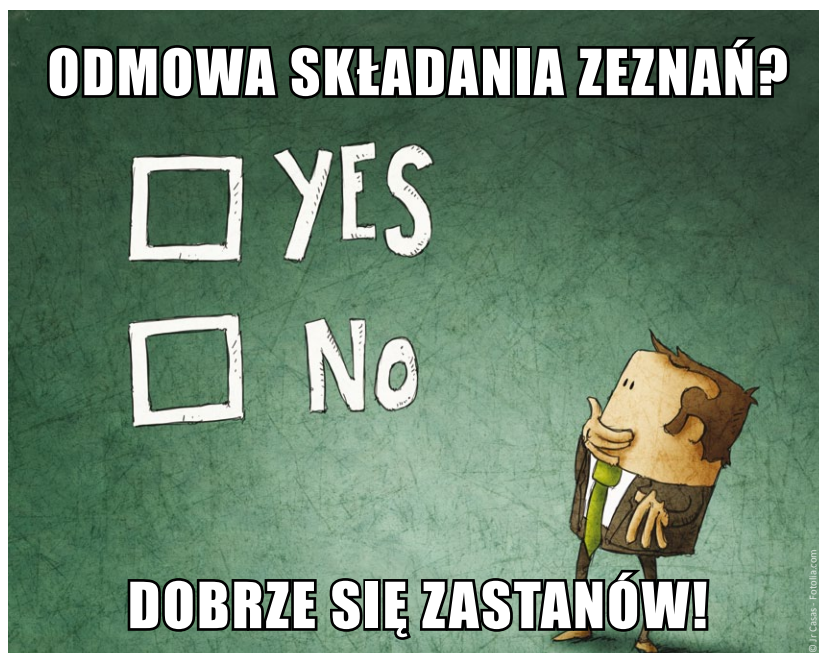
PRAWO DO OBECNOŚCI PSYCHOLOGA W TRAKCIE SKŁADANIA PRZEZ CIEBIE ZEZNAŃ

Rolę psychologa już znasz. Pamiętaj, że psycholog jest po to, aby pomóc Ci uporać się z tym niełatwym zadaniem, jakim jest składanie zeznań.

PRAWO DO ODMOWY SKŁADANIA ZEZNAŃ

Do tej pory przekonywaliśmy Cię, że składanie zeznań jest Twoim obowiązkiem, ale jak to czasem z zasadami bywa - są od nich odstępstwa.

Sędzia zawsze pyta świadka, czy jest osobą spokrewnioną z oskarżonym. To znaczy, czy oskarżony to ktoś z najbliższej rodziny świadka (matka, ojciec, brat, siostra, dziadek, babcia itd.).

Jeżeli zeznajesz w sprawie, w której oskarżonym jest ktoś z Twojej rodziny (np. mama, tata, rodzeństwo), sędzia powie Ci, że **masz prawo odmówić składania zeznań**. Możesz to zrobić nawet wtedy, gdy wcześniej – psycholog lub ktoś inny usłyszał od Ciebie o wszystkich zdarzeniach. ❌

Warto jednak poważnie rozważyć, czy na pewno chcesz skorzystać z tego prawa. ❓ Być może wtedy oskarżony dalej będzie kogoś krzywdził. Być może teraz, pod wpływem zdenerwowania, chcesz uniknąć składania zeznań, a za kilka dni pomyślisz, że to jednak był błąd. Dobrze się zastanów!

Odmowa złożenia zeznań to bardzo ważna i trudna decyzja. Nie podejmuj jej zbyt pochopnie! Zawsze porozmawiaj o tym wcześniej z kimś, komu ufasz.

JAK OPANOWAĆ ZDENERWOWANIE ?

Bycie świadkiem to jedna z takich sytuacji, w których wiele osób czuje zdenerwowanie, napięcie czy niepewność. Możesz czuć drżenie rąk, nóg, suchość w ustach, ból brzucha i pustkę w głowie. 😬 Można spróbować sobie pomóc, wykonując kilka uspokajających ćwiczeń. 😊

kontroluj oddech – w czasie stresu oddech staje się płytszy i szybki. Mózg nie jest wtedy odpowiednio dotleniony. Należy więc dotlenić i wyciszyć organizm, pogłębiając i uspokajając oddech. Wykonaj 5–6 głębokich oddechów, wciągając powietrze nosem i wypuszczając ustami

rozluźnij mięśnie – w czasie stresu mięśnie są nadmiernie napięte, należy więc ćwiczyć rozluźnianie poszczególnych partii mięśni. Pomyśl o sobie pozytywnie i powiedz do siebie: „daję sobie radę ze stresem”, „umiem to zrobić” itp.

pofantazjuj – wyobraź sobie, że jesteś obłokiem ☁️ i leniwie płyniesz nad okolicą. Z tej wysokości wszystko nabiera innej wielkości i innego znaczenia. Obłok poddaje się podmuchom wiatru i przyjemnie kotłuje się nad ziemią. A może wymyślisz jakąś własną przyjemną dla Ciebie uspokajającą fantazję.

CO DALEJ ?

A dalej sprawy potoczą się swoim rytmem. Prokurator zbierze wszystkie zeznania, oceni inne dowody i zdecyduje o tym, czy sprawa będzie dalej toczyć się w sądzie. Sąd będzie zastanawiał się, czy dowody zebrane przez prokuratora są wystarczające, będzie przesłuchiwał innych świadków, oskarżonego, wysłucha jego obrońcy. Wszystko to może trwać nawet kilka miesięcy. W końcu sędzia na podstawie wielu informacji zdecyduje o winie oskarżonego i o ewentualnej wysokości kary.

Czasami sędziowie nie są całkowiec pewni, że oskarżony złamał prawo. W takiej sytuacji muszą uznać, że oskarżony jest niewinny i nie można go ukarać.

Jeżeli sąd uzna, że oskarżony jest niewinny, to nie znaczy, że nie uwierzył osobom, które zeznawały, że zrobił coś złego. Po prostu czasami sędziemu nie udaje się wyjaśnić do końca wszystkich wątpliwości. 😊

PAMIĘTAJ!

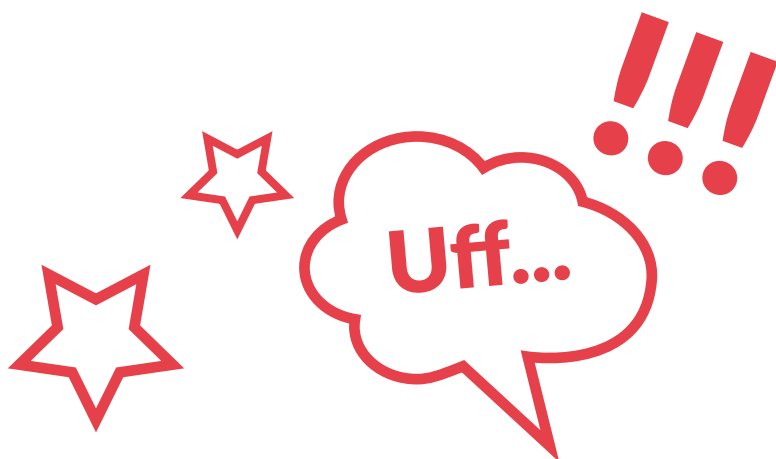
Cokolwiek zdecyduje sędzia, to nie dzieje się to z Twojego powodu. To nie znaczy, że Twoje zeznania były złe lub że Ci nie uwierzono. Sędzia podejmując swoją decyzję, bierze pod uwagę wiele różnych dowodów, a nie tylko Twoje zeznanie.

Bycie świadkiem i składanie zeznań **to odpowiedzialne zadanie**. Mamy nadzieję, że ta broszura pomoże Ci uporać się z tym wyzwaniem. 😊

Już teraz zaplanuj sobie, co możesz **zrobić przyjemnego**, kiedy już skończysz składać zeznania i wrócisz do domu. Może będziesz miał(a) ochotę spotkać się z przyjaciółmi, może pójść do kina, posłuchać ulubionej muzyki, a może na coś zupełnie innego.

Śmieją się ze mnie,

Boję się, że zawiodę moją dziewczynę

Znów mnie pobili

Rzuciła mnie Niczego w

Nikt mi nie

I co z tego, że jestem gejem?

Nikt nie zauważy, jak

Obleją mnie **Uwzięją**

Ten post miał być tylko żartem

Nie mam przyjaciół

Brałem dla zabawy, teraz muszę...

Nie wiem, kim jestem **Nie**

To zdjęcie miało być

że nie mam pieniędzy

Jestem zerem

Skasuję to konto, a potem siebie

życiu nie osiągnę

uwierzy

Hejtują mnie w sieci

mnie już nie będzie

się na mnie

Rodzice się wkurzą

Czy dziś też będzie pijany?

Znów mnie uderzył

radzę sobie...

tylko dla niej...

 116 111
telefon zaufania
dla dzieci i młodzieży

Słowa leczą. Porozmawiajmy

www.116111.pl

**połączenie
bezpłatne**

Realizator

Partner
strategiczny

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

Partner
technologiczny

